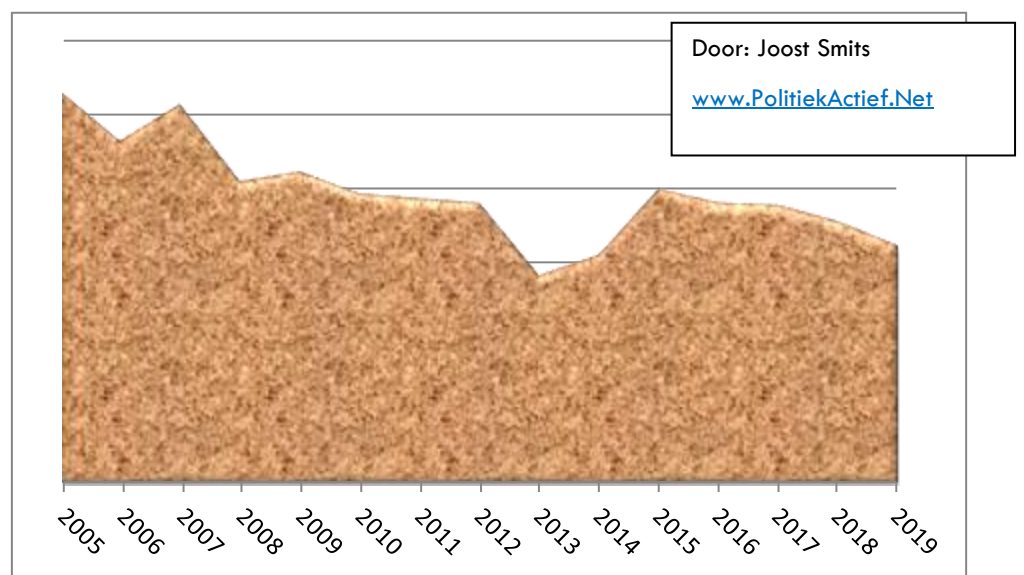

BEGROTEN TUSSEN ONKUNDE EN ONWIL

1-11-2015

Analyse van de Begrotingen van 2012 tot 2016 van de gemeente Lansingerland

- * Met medewerking van de community rond PolitiekActief.Net is een analyse gemaakt van de Meerjarenbegroting 2016-2019
- * Lansingerland is nog steeds een zwaar zieke patiënt. Het is potsierlijk te stellen dat de financiële positie verbeterd is. Het potverteren gaat onverminderd door terwijl risico's opzettelijk worden genegeerd.
- * Het Provinciaal toezicht heeft tot nu toe niets uitgehaald.
- * Voor wie is het beleid nu eigenlijk?
- * Alleen in 2013 bleek een onafhankelijke wethouder Financiën in staat een meerjarenbegroting (2014-2017) te bouwen die de schuld om liet buigen, zonder afbraak te plegen.
- * De Provincie moet (blijven) ingrijpen.

Afbeelding voorpagina: Ontwikkeling balanswaarde bouwgrond, JS november 2015

Na plaatsing op het blog komen meestal reacties binnen ter verbetering. Beschouw dit artikel niet als definitief tot 1 week na de datering.

OVER DE AUTEUR

Joost Smits is bestuurskundige en software-ontwikkelaar. Na een student-assistentschap over public choice geïnteresseerd geraakt in lokale politiek. Politiek actief sinds 1989, schaduwfractie, deelraadslid in Hillegersberg-Schiebroek, deelgemeentelijk wethouder. Sinds 2000 blogger op PolitiekActief.Net, waarbij het minder gaat om "dat vind ik ervan" dan om "wist u dat". Gewoond en gewerkt in Brussel, en gewerkt voor Europese stedennetwerken. Nu bezig met promotieonderzoek naar de geografische spreiding van verkiezingen.

jsmits@prize.nl
www.PolitiekActief.Net

Inhoud

OVER DE AUTEUR	2
INLEIDING EEN	4
VERGELIJKING TWEE.....	4
Schulden.....	4
Bouwgrond	5
Vorzieningen.....	6
Bestedingen.....	7
VREEMDE ZAKEN DRIE	7
Verschillen in de beheersbegroting	7
Punt voor punt.....	7
blz. 87: Boer & Croon	7
blz. 94: stijging OZB.....	8
blz. 104: doen of er minder risico is	8
blz. 104 en 102: de Münchhausentruuk revisited	9
blz. 110: riolering voor tuinders	9
CONCLUSIE.....	9
LITERATUUR	10

Begroten tussen onkunde en onwil

ANALYSE VAN DE BEGROTINGEN VAN 2012 TOT 2016 VAN DE GEMEENTE LANSINGERLAND

INLEIDING | EEN

Al meer dan een jaar roept het gemeentebestuur van Lansingerland dat het goed gaat met de financiën. Dat is plezierig om te horen. Feit is dat de euforie eind 2014 werd neergeslagen door het bericht dat de Provincie Zuid-Holland het daar helemaal niet mee eens was, en dat in brieven al had laten weten.¹ Die had het gemeentebestuur achtergehouden. Niet zo best, omdat het provinciale toezicht werd afgeroepen nadat Lansingerland in 2013 door de provincie zowel bestuurlijk als financieel instabiel werd verklaard.²

Hoe staat het er nu voor? Als we de Meerjarenbegroting 2016-2019 vergelijken met eerdere begrotingen, wat is er dan te zien? Welke vreemde zaken staan in de nieuwe begroting? Zijn er lessen te trekken uit voorgaande begrotingen?

VERGELIJKING | TWEE

Schulden

Eerder vergeleek ik Lansingerland met andere gemeenten.³ Deze keer gaat het om de pogingen van onze gemeente vat te krijgen op de problematiek, of toch in ieder geval aannemelijk te maken dat die pogingen er zijn. De belangrijkste taak bestaat in het kort uit het terugbrengen van de enorme schulden (in 2015 337 miljoen euro voor 56.000 inwoners) en het terugbrengen van de uitgaven. In de dieptescan door de Provincie Zuid-Holland en het Ministerie van Binnenlandse Zaken werd geconcludeerd dat Lansingerland al jaren teveel geld uitgeeft en dat financierde met grondverkoop.⁴ Toen de bouwcrisis uitbrak bleven ze te veel geld uitgeven en wat er te kort kwam werd geleend. Als de investeringen en uitgaven worden teruggebracht naar een normaal niveau, vergelijkbaar met andere gemeenten, kan Lansingerland weer financieel gezond worden.

De Begroting 2013 was een bijzonder geval. Op de avond van de vergadering in november 2012 ontving de gemeenteraad een A4-tje met belangrijke veranderingen in de cijfers. Een voorbeeld van financiële instabiliteit. De “foute begroting” (die dus niet werd vastgesteld) voer ik ook op in de vergelijking.

Laten we eerst eens kijken naar de ontwikkeling van de nettoschuld. De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) werkt aan een goede maatvoering voor de vergelijking van schulden over gemeenten. De schuld per inwoner wordt vaak in de media genoemd, maar is niet zo handig.⁵ Een betere maat is om de schuld af te zetten tegen de totale uitgaven van de gemeente. Dat laatste is in de financiële verslaglegging te vinden als het “resultaat vóór bestemming”.

Alle grafieken zijn gevormd door alle jaarrekeningen en begrotingen van Lansingerland (en soms Berkel en Rodenrijs, Bergschenhoek en Bleiswijk) uit te pluizen en eventueel aan te vullen met gegevens van het Centraal Bureau voor Statistiek (CBS).

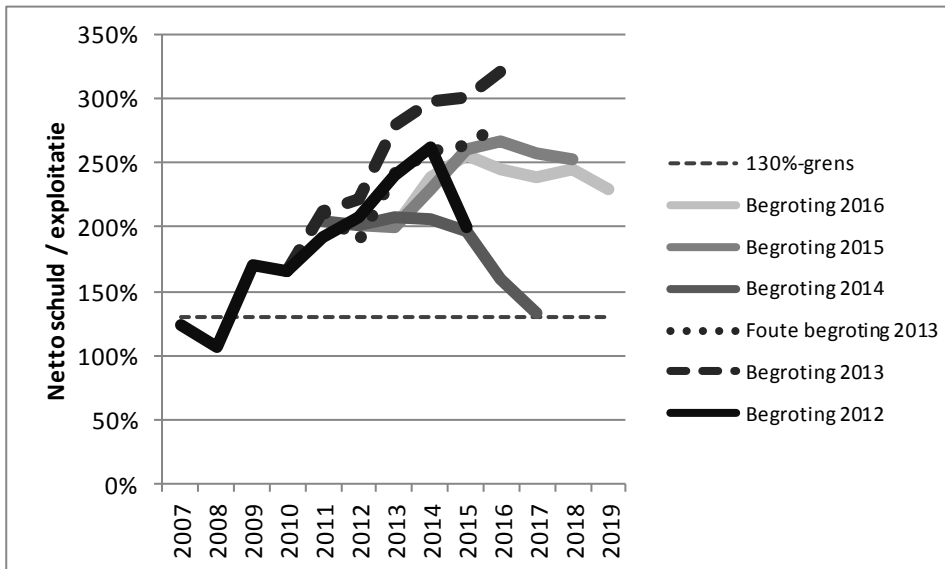
¹ www.politiekactief.net/artikelen/1412faillissement4.shtml

² www.politiekactief.net/artikelen/131204burgemeester.shtml

³ (Smits 2012), artikel www.politiekactief.net/artikelen/1301nonewtaxes2.shtml en het drieluik uit 2012 te vinden via www.politiekactief.net/artikelen/1209democraticaudit.shtml

⁴ (van der Wel e.a. 2013)

⁵ Meer uitleg in (Smits 2012)

Hierboven is goed te zien hoe de gemeente in begrotingen probeert zowel de realiteit te beschrijven als uit te stralen dat de toekomst er beter uitziet. De lijn van de Begroting 2012 is terug in de tijd aangevuld om te laten zien dat in 2007 en 2008 onze gemeente er niet zo slecht voor stond. De gemeente was toen volgens Ministerie en Provincie ook niet gezond, maar kon de uitgaven compenseren met grondverkoop.

De 130%-grens volgt uit Europese begrotingsregels. De schuld van de collectieve sector mag niet meer bedragen dan 60% van het bruto binnenlands product (bbp). Dat kan worden omgerekend naar een gemeentelijke EMU-norm. Die komt neer op ongeveer een verhouding van netto schuld ten opzichte van totale uitgaven ("exploitatie") van 130%. Gemeenten moeten dus onder 130% blijven. Tussen 100% en 130% is er dan nog een gevarezone.

Alleen de Begroting 2014-2017 (uit 2013) beoogde dan toch nog op 133% uit te komen in 2017. De lijn doortrekkend zou Lansingerland er weer bovenop kunnen komen.

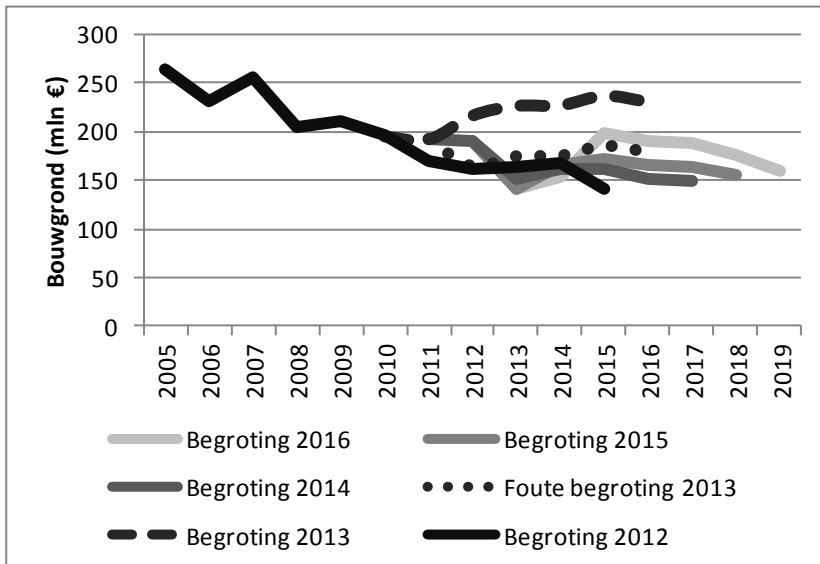
Zie dat de begrotingscijfers steeds worden ingehaald door vastgestelde jaarrekeningen. Zo is te zien dat de begroting die in 2013 werd vastgesteld op geen enkele wijze realistisch was. De "foute begroting" was eigenlijk beter.

Zie ook dat de schuldquote na enige stabiliteit na 2011 vanaf 2014 weer stijgt. Het nieuwe college belooft dan wel enige beterschap (met een schuldquote in de Meerjarenbegroting van 229% in 2019) maar dat is nog steeds de temperatuur van een zwaar zieke patiënt.

De Begroting 2014-2017 werd vastgesteld tijdens het bewind van de van buiten ingevlogen wethouder Van Dijk (VVD), lemand zonder banden met onze gemeente en zonder belangen.

Bouwgrond

De ontwikkeling van de voorraad bouwgrond en de waardering daarvan op de balans is natuurlijk cruciaal.

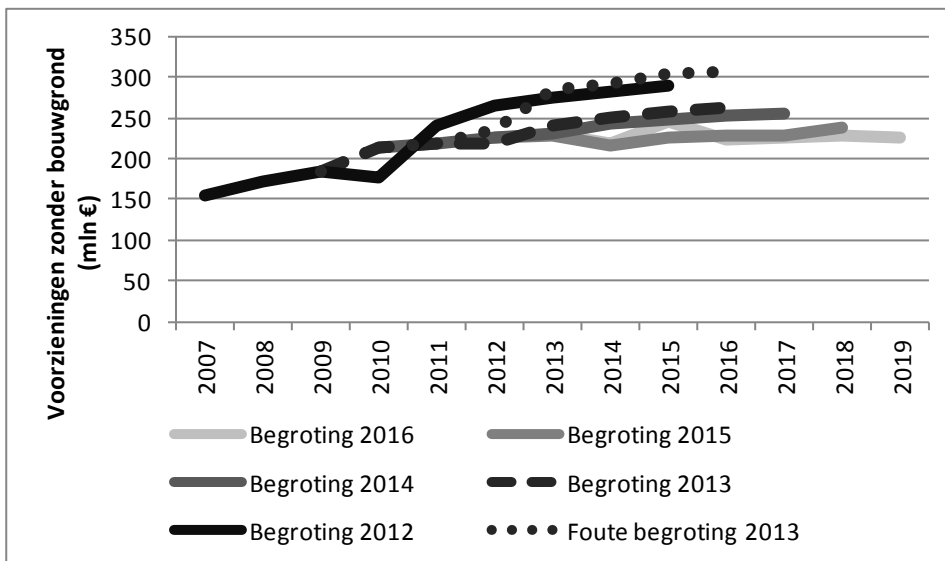
Weer is te zien dat de begroting die in 2013 werd vastgesteld complete fantasie was.

Opvallend is de stijgende lijn die in de Meerjarenbegroting 2016-2019 zichtbaar is. Vaker bleken dat soort stijgingen niet in de praktijk op te treden. Die verwachtingen dienen blijkbaar een politiek doel.

De Begroting 2014-2017 ligt dichtbij de werkelijke ontwikkeling tot nu toe.

Voorzieningen

Hoe zit het dan met de andere voorzieningen? De activa uitgezonderd bouwgrond? Volgens Ministerie en Provincie heeft Lansingerland een hoog voorzieningenniveau. Met name onderwijsvoorzieningen. Lansingerland was mede het gebied waar de BOOR-fraude speelde.⁶

De grafiek laat de activa op de gemeentebalans zien zonder de posten die betrekking hebben op bouwgrond.

De vastgestelde Begroting 2013 is uiteindelijk realistischer dan de "foute begroting 2013", maar niet veel onrealistischer dan de Begroting 2012.

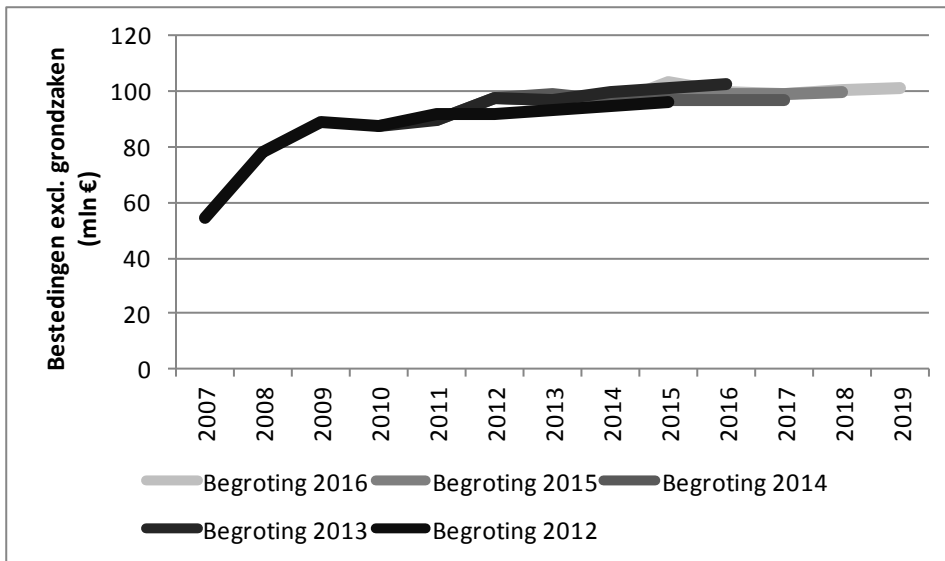
Te zien is dat het voorzieningenniveau inderdaad terug wordt gebracht.

Ook is te zien dat de Begroting 2014-2017 van Van Dijk niet leidde tot kaalslag in de voorzieningen.

⁶ www.ad.nl/ad/nl/1038/Rotterdam/article/detail/3717685/2014/08/13/BOOR-schikt-in-fraudezaak.dhtml

Bestedingen

Met de bestedingen kunnen we hetzelfde doen. Daarbij gaat het om de beleidsprogramma's. Dat waren er 11 tot het huidige college aantrad. Tegenwoordig nog maar 6. Grondzaken is een van die programma's. In een grafiek kan ik de werkelijke en beoogde uitgaven (lasten) op de programma's laten zien, daarbij grondzaken weglatend:

Het lijkt erop dat de gemeente niet echt van zins is te snijden in de uitgaven. In 2015 zijn de bestedingen zelfs het hoogst volgens de Begroting 2016.

De stijging (bijna verdubbeling) van de bestedingen nam een aanvang bij de fusie tot Lansingerland.

Ook hier leidden de plannen van Van Dijk niet tot kaalslag, maar wel tot enige terughoudendheid.

VREEMDE ZAKEN | DRIE

Verschillen in de beheersbegroting

Op het blog is al aandacht besteed aan een aantal heel rare verschillen binnen de plannen voor de Meerjarenbegroting 2016.⁷ De gemeente heeft excuses aangeboden in een zeer warrige brief die ik via Twitter heb gedeeld⁸: *“De financiële consequenties zoals opgenomen in het raadsvoorstel ter bespreking zijn juist. Helaas zijn niet de juiste bijlagen gekoppeld. Hiervoor onze excuses. [...]Cijfermatig klopt dit programma en dus ook (het saldo van) de begroting nog steeds. Echter, in hoofdstuk 3.3 van de begroting (paragraaf onderhoud kapitaalgoederen) wordt ingezoomd op de beheerkosten en in deze paragraaf zijn de cijfers uit een eerder concept van de beheerplannen blijven staan.”*

De woorden van een gemeente die onder toezicht staat en hard roept dat dat over een paar maanden voorbij zal zijn.

Punt voor punt

Aan de bloglezers is gevraagd om mee te zoeken naar rare dingen in de begroting.⁹ Hier punt voor punt wat er binnenkwam:

blz. 87: Boer & Croon

De Vriendenrepubliek Lansingerland lijkt aan het werk als het gaat om het dividend van Eneco: *“Boer & Croon heeft hier in 2014 een rapport over opgeleverd”*. De van bouwbedrijf Volker Wessels afkomstige CDA-wethouder Financiën was naar eigen zeggen op LinkedIn associé van Boer & Croon tot 20 december 2014.

⁷ www.politiekactief.net/artikelen/1510begroting.shtml

⁸ <https://twitter.com/JoostSmits/status/659105072266280960>

⁹ Zie www.politiekactief.net/artikelen/1509curatele.shtml en www.lansingerland.nl/zelf-regelen/documenten_43902/item/begroting-2016-2019_70258.html

Associe

Boer & Croon

december 2008 – heden (6 jaar 1 maand)

Adviseur Gebiedsontwikkeling

Abee Consultancy

mei 2006 – heden (8 jaar 8 maanden)

Na publicatie op het blog veranderde hij dat:¹⁰

Associe

Boer & Croon

december 2008 – 2011 (3 jaar)

wethouder

Drechtsteden

1993 – 2006 (13 jaar)

Dus: mogen we een second opinion door een bedrijf dat niet gelieerd is/was aan onze wethouder Financiën? Of mogen we een wethouder Financiën die niet gelieerd is/was aan een bedrijf dat rapportages maakt over het Eneco-dividend?

blz. 94: stijging OZB

De onroerende zaakbelasting (OZB) gaat tussen 2014 en 2019 met 25% omhoog (2 miljoen per jaar extra). Terwijl er wordt verwacht dat er meer huizen worden gebouwd. Dat klopt dan niet met de daling van de afvalstoffenheffing, die stabiel is vanaf 2017. De rioolheffing neemt wel met 1 miljoen toe.

Er lijkt daarom een truuk in te zitten. Als het aantal woningen toeneemt daalt het bedrag per woning, terwijl in feite de gemeente 1,3 miljoen meer ophaalt.

Vragen:

1. Gebruiken ze dezelfde aantallen huishoudens bij OZB en afvalstoffenheffing?
2. Gaat Van Gansewinkel komende jaren steeds meer huizen voor hetzelfde geld doen en zo ja zijn ze dan momenteel niet gewoon te duur (net als Irado de afgelopen decennia)?
3. Waarom loopt de rioolheffing 10% op (terwijl al 0,33 euro per m3 belasting op water wordt geheven)? Daar wel rekening gehouden met nieuwbouw?

Bloglezer wijst erop dat de Lansingerlandse “afvaldienstverlener” Van Gansewinkel energieleverancier is van Eneco.¹¹

De inleiding op blz. 7 geeft te denken over de prioriteiten. Er staat: “Onze financiële positie is zodanig verbeterd dat de belastingdruk verder omlaag kan dan tijdens het opstellen van de kadernota 2015 gedacht. Dit komt vooral door een forse verlaging van de afvalstoffenheffing.” Slaat “Dit” in de laatste zin nu op “financiële positie” (gemeentelijk belang om onder curatele uit te komen) of “belastingdruk” (burgerbelang)?

Stel dat de deal met Van Gansewinkel niet was gemaakt, dan was de financiële positie toch nog steeds even slecht? Zie het vorige hoofdstuk in deze analyse van de begrotingen.

blz. 104: doen of er minder risico is

Naar aanleiding van paragraaf 3.2.4 wordt opgemerkt dat in januari met het station Bleizo werd ingestemd op basis van een risico van 5,5 miljoen. Nu staat er dat het risico 9,9 miljoen is.

Ook wordt opgemerkt dat de gemeente het renterisico niet meer in kaart wil brengen voor het benodigd weerstandsvermogen. Dat komt aan de orde in de Nota Risico en Weerstand. Met een rente van 2% en een netto schuld van 337 miljoen euro is dat toch mooi 6,7 miljoen minder benodigd weerstandsvermogen.

Het risico wordt natuurlijk nog wel gelopen, alleen doen we even of het er niet is. Kiekeboe!

¹⁰ www.politiekactief.net/artikelen/1501burgemeester.shtml

¹¹ <http://nieuws.eneco.nl/eneco-sluit-contract-met-van-gansewinkel-groep-voor-warmtelevering-in-rotterdamse-regio> en Zoetermeerse Zaken: “De Van Gansewinkel Groep is zowel afvaldienstverlener als leverancier van grondstoffen en energie.” op blz. 3 (<http://magazines.zoetermeersezaken.nl/mag10/ZZmagazine010.pdf>)

blz. 104 en 102: de Münchhausentruuk revisited

In 2011 verzon het college een truuk waarbij ze zich als het ware aan de eigen haren het moeras uit trokken: de Münchhausentruuk met Wilderszijde.¹²

Een tikkende tijdbom waar eerst de grond wordt afgewaardeerd, en daarna in de boekhouding wordt gedaan alsof de grond elk jaar 5% weer in waarde stijgt, waardoor in 2021 de grond weer 60 miljoen waard zou zijn. En passant werd vreemd vermogen omgekat in eigen vermogen. Een echt huzarenstukje!

Provincie en Ministerie maakten daar gehakt van en tot op de dag van vandaag is het een twistpunt.

Uiteindelijk is dit jaar een Reserve Wilderszijde in het leven geroepen van 6,7 miljoen om de tijdbom te ontmantelen. Echter, dat is alleen voldoende voor het al opgegeten verschil in grondprijs van 50 euro per vierkante meter in 2011 en de gehoopte 80 euro per m² in 2021. Immers, de truuk ging zo ver dat per jaar ook nog eens 2 miljoen euro werd opgegeten. Dat geld is dus vanaf 2011 al verdwenen.

Op blz. 102 komt in een tabel op de tweede plaats het risico dat Wilderszijde wordt afgeboekt naar restwaarde, stel 10 euro m² als de landbouwgrond die het eigenlijk ook is. Door de groei van de luchthaven stonden de seinen in de geluidskaart al op "matig", maar door de aanleg van de A16/A13 en de problemen met de geluidsschermen van de HSL is er eigenlijk geen woningbouw meer mogelijk. De gemeente stelt die kans op wel 50%!

Het gaat om 70 hectare. 700.000 m² maal (80-10) is 49 miljoen euro. Min de reserves van 9 miljoen is 40 miljoen.

Kortom, het gemeentebestuur stelt dat er een kans is van 50% op een verlies van 40 miljoen euro! En dat staat dus niet op blz. 102 of ergens anders in de begroting terwijl het wel volgt uit de begrotingstekst.

Slotopmerking: het is zeer de vraag of Lansingerland het probleem Wilderszijde zelfstandig kan oplossen. Zelfs met goede wil is dat een te grote taakstelling.

blz. 110: riolering voor tuinders

Er wordt bijna een miljoen uitgegeven voor de riolering voor tuinders aan de Overbuurtseweg. Dat is op zich een goede zaak, omdat het afvalwater dan niet in het milieu komt. Niettemin 20 euro per inwoner voor dat doel.

De politieke vraag is waarom het Hoogheemraadschap dat niet betaalt? Waarom geen kleine opslag voor de Overbuurtseweg? Waarom betalen tuinders toch al minder belasting op water? En minder onroerendezaakbelasting?

Ik wijs erop dat de tuinbouw natuurlijk een belangrijke sector is, maar dat de politieke invloed van de sector een van de risicofactoren is.¹³

CONCLUSIE

Met medewerking van de community rond PolitiekActief.Net is een analyse gemaakt van de Meerjarenbegroting 2016-2019 in vergelijking met vorige begrotingen en jaarrekeningen.

Lansingerland is nog steeds een zwaar zieke patiënt. Het is potsierlijk te stellen dat de financiële positie verbeterd is. Het potverteren gaat onverminderd door terwijl risico's opzettelijk worden genegeerd.

Het Provinciaal toezicht heeft tot nu toe niets uitgehaald. Volgens de Meerjarenbegroting 2016-2019 is de schuld nog steeds buitensporig problematisch in 2019 en zijn de bestedingen nog steeds even hoog.

Zoals altijd is steeds de vraag voor wie het beleid nu eigenlijk is? Voor de ontvangers/begunstigden van het beleid sinds 2007, te weten de projectontwikkelaars/bouwbedrijven/aannemers, tuinbouw/Greenport, energiesector/TenneT en Rabobank? Of de betalers van het beleid sinds 2007, te weten de bevolking?

Alleen in 2013 bleek een onafhankelijke wethouder Financiën in staat een meerjarenbegroting (2014-2017) te bouwen die de schuld om liet buigen, de ontwikkelingen realistisch voorspelde, zonder afbraak te plegen. Zo'n begroting is in het politieke speelveld van Lansingerland niet levensvatbaar zonder ingrijpen van Rijk en Provincie.

Bij die blijvende ondertoezichtstelling door de Provincie hoort wel dat de kwestie Wilderszijde wordt opgelost. Dat is het enige dat zelfs met goede wil Lansingerland niet alleen kan.

¹² www.politiekactief.net/artikelen/1110tijdbom.shtml

¹³ www.politiekactief.net/artikelen/1501burgemeester.shtml

LITERATUUR

- Smits, J.H.F. 2012. *De Staat van het Lokaal Bestuur en het Lot van Lansingerland*. Berkel en Rodenrijs: Boekenbent.com.
<http://www.politiekactief.net/lotvanlansingerland/>.
- van der Wel, H., C. Lok, A. van Wingerde, J. Nan, en M. Meijberg. 2013. "Rapportage over de begrotingsscan Lansingerland". Den Haag: Ministerie van Binnenlandse Zaken en Provincie Zuid-Holland.
<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2013/10/01/rapportage-over-de-begrotingsscan-lansingerland>.